

LITERATURA POLSKA W PRZEKŁADZIE NA JĘZYK ANGIELSKI 1999–2009

Dekadę 1999–2009 można uznać za okres zbliżania się Polski do krajów Europy Zachodniej. Wśród zmian, które pociągnęło za sobą wstąpienie Polski do NATO w 1999 roku oraz do Unii Europejskiej w roku 2004, warto odnotować wzrost znaczenia języka polskiego na arenie międzynarodowej. Wraz ze wstąpieniem Polski do UE język polski stał się szóstym językiem Unii pod względem liczby rodzimych użytkowników oraz jej największym językiem słowiańskim. W związku z tym, że język polski dołączył także do języków oficjalnych Unii, znacząco wzrosła potrzeba tłumaczenia na język polski oraz z języka polskiego, gdyż zgodnie z polityką językową UE, unijne ustawy i akty prawne ukazują się w każdym z jej języków oficjalnych (Lunden 2001).

W kontekście przekładu literackiego nasuwa się pytanie, czy ta zwiększająca się wartość międzynarodowa języka polskiego znalazła przełożenie na sytuację literatury polskiej na zagranicznych rynkach wydawniczych. Największym i obecnie najbardziej znaczącym z tych rynków jest oczywiście rynek języka angielskiego, zatem dalsze rozważania ograniczać się będą do sytuacji literatury polskiej ukazującej się w przekładach na język angielski.

Pozycja literatury polskiej na amerykańskim i brytyjskim rynku wydawniczym jest w dużej mierze uwarunkowana ogólną sytuacją literatur tłumaczonych na język angielski, dlatego przed przejściem do analizy przekładów z języka polskiego, warto poświęcić chwilę na zarysowanie szerszego kontekstu, w jakim przekłady te funkcjonują. Kontekst ten można nakreślić dzięki trzem niezależnym raportom poświęconym literaturze tłumaczonej, które ukazały się w latach 2004, 2007 i 2009.

Według raportu przygotowanego na zlecenie Komisji Europejskiej w roku 2004, liczba przekładów literackich w globalizującej się Europie zamiast rosnąć, zaczęła spadać (Komisja Europejska 2004). O ile w 1980 przetłumaczono 52 070 tekstów literackich, o tyle w roku 1994 przełożonych tytułów było już tylko 50 343. Spośród tych pozycji ponad 50% było tytułami tłumaczonymi z języka angielskiego, natomiast tylko 6% stanowiły teksty tłumaczone z różnych języków europejskich na język angielski. Raport zamykają wnioski prognozujące, że „odsetek przekładów z języka angielskiego będzie się powiększał”, na drugim miejscu znajdują się przekłady z języka niemieckiego, a na trzecim z francuskiego, i „trzy czwarte tekstów literackich tłumaczonych na świecie będzie właśnie tłumaczeniami z tych trzech głównych języków” (Komisja Europejska 2004: 53). Autorzy raportu zwrócili także uwagę na zmieniający się status książki, która z przedmiotu o wartości kulturowej stała się produktem o konkretnej wartości rynkowej, w który wydawca musi zainwestować, kupując prawa do tłumaczenia, co w przypadku tytułów napisanych w mniej znanych językach każdorazowo niesie ze sobą ryzyko porażki wydawniczej.

Nowsze dane zawarte są w raporcie przygotowanym przez Mihe Kovača i Rüdigera Wischenbarta i zaprezentowanym w 2010 roku na międzynarodowych targach książki w Londynie. Badania Kovača i Wischenbarta polegały na analizie list bestsellerów książkowych w Europie Zachodniej, Środkowej i Wschodniej. Okazało się, że tłumaczenia z języka angielskiego stanowią około jedną trzecią tytułów w dziesiątce najlepiej sprzedających się w Europie książek, jednak różnice między poszczególnymi krajami są pod tym względem dość znaczne. W Szwecji na przykład ponad dwie trzecie najlepiej sprzedających się autorów to pisarze szwedzcy, natomiast w Polsce, Słowenii czy Hiszpanii „rodzimy autorom jest znacznie trudniej [niż w innych krajach Europy] znaleźć szerszą rzeszę czytelników” (Kovač, Wischenbart, 2009: 11–12). Pod względem otwartości rynków wydawniczych na literatury obcojęzyczne, Polska, Hiszpania i Włochy znajdują się wśród krajów o rynkach najbardziej otwartych, zaś Wielka Brytania oraz Francja należą do państw o rynkach najbardziej hermetycznych i zamkniętych na tłumaczenia. Najbardziej niepokojący jednak z wniosków, do których doszli autorzy raportu, mówi, że nawet pisarze z krajów tak niewielkich, jak Dania czy Portugalia, od czasu do czasu trafiają na europejskie listy bestsellerów, natomiast „ani jeden pisarz z Polski, Czech, Słowacji, Węgier, Rumunii, Słowenii czy Serbii nie znalazł się na liście zachodnich bestsellerów, tak jakby rok 1989 nigdy nie miał miejsca”

(Kovač, Wischenbart, 2009: 26). Raport kończy się wnioskiem, że wejście na listę brytyjskich bestsellerów stało się przywilejem bardzo wąskiej grupy tłumaczonych autorów, natomiast wydanie książki w angielskim przekładzie podnosi jej status i może stać się punktem wyjścia dla światowej kariery danego autora. Bardzo rzadko jednak mają na to szansę autorzy z Europy Środkowo-Wschodniej.

Wyniki trzeciego badania, tym razem o zasięgu międzynarodowym, zostały opublikowane w 2007 roku w raporcie wydanym przez PEN International. Jednym z jego celów było zwrócenie uwagi na fakt, że to właśnie dzięki przekładowi dialog pomiędzy literaturami narodowymi staje się możliwy. Dane, które wzięto pod uwagę przy tworzeniu statystyk, dotyczą roku 2004. Na świecie opublikowano wtedy 375.000 książek w języku angielskim, z czego jedynie 14 440 było tłumaczeniami, co stanowiło niewiele ponad 3% wszystkich książek na rynku anglojęzycznym. Większość z tych tłumaczeń to przekłady Nieliterackie, takie jak podręczniki komputerowe. Gdy zbadano liczbę przekładów literatury pięknej, okazało się, że w USA w 2004 roku opublikowano jedynie 874 książki, które można zaliczyć do tej kategorii. Dodatkowo warto pamiętać o tym, że w liczbie tej mieszczą się także tytuły niebędące nowymi przekładami, lecz wznowieniami dawnych tłumaczeń. W raporcie znajdują się też dane statystyczne dotyczące angielskich przekładów prozy fabularnej oryginalnie wydanej w językach innych niż angielski w latach 2000–2006. Według tych danych we wspomnianym okresie ukazało się 13 tytułów tłumaczonych z języka polskiego, 52 – z francuskiego, 39 – z włoskiego, 36 – z niemieckiego, 29 – z rosyjskiego oraz 12 – z hiszpańskiego. Raport kończy się wnioskami, które zawierają się w stwierdzeniu, że „jeżeli kultury anglojęzyczne pragną stanowić prawdziwy pomost pomiędzy literaturami, powinny otworzyć się na tłumaczenia i zwiększyć liczbę przekładów na język angielski” (PEN International 2007: 10). Podkreślony jest tu także fakt, że niska liczba tłumaczeń na język angielski oznacza nie tylko, że rodzimi użytkownicy tego języka pozbawiają się kontaktu z innymi tradycjami literackimi, lecz także że język angielski, przybrawszy w dobie postępującej globalizacji pozycję *lingua franca*, powinien służyć ułatwianiu kontaktów pomiędzy różnymi językami, a nie stanowić „barykady na drodze do globalnego dyskursu” (PEN International 2007: 23).

Podsumowując powyższe raporty, można stwierdzić, że obraz literatur tłumaczonych na język angielski jest ciemny i pesymistyczny. Okazuje się, że dla współczesnych autorów z krajów nieanglojęzycznych opublikowa-

nie dzieła w tłumaczeniu na język angielski zakrawa na wyczyn niemalże herkulesowy. Jeżeli autor taki pochodzi z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, jego sytuacja jest jeszcze trudniejsza. Z danych zebranych przez Natalie Levisalles wynika, że wśród przekładów literackich wydawanych każdego roku w Stanach Zjednoczonych tytuły tłumaczone z języków takich jak polski czy czeski stanowią jedynie 1–3% wszystkich tłumaczeń, natomiast najchętniej przekładanymi utworami są te oryginalnie napisane w języku niemieckim i francuskim (Levisalles, 1004: 54–59). Jak coraz częściej z niepokojem zauważa się w kręgach literackich i akademickich, literatura piękna tłumaczona na język angielski stanowi tak znikomy ułamek wszystkich tytułów wydawanych w tym języku, że na rynku wydawniczym staje się właściwie niewidoczna. Powody tej sytuacji ciągle nie są dostatecznie wyjaśnione.

Często winą za obecną sytuację obarcza się wydawców, którzy w swych decyzjach dotyczących konkretnych tytułów kierują się prawami popytu i podaży. Wykazano, że spadek liczby przekładów literackich na język angielski po II wojnie światowej zbiegł się w czasie z procesem przekształcania małych wydawnictw amerykańskich w wielkie spółki wydawnicze, które przy wyborze tytułów do publikacji zaczęły kierować się nowym zestawem kryteriów (Hale, 2009: 219). Obecnie wydawcy coraz częściej postrzegają książki nie w kategoriach ich wartości kulturowej, lecz jako produkt, który ma przynieść określony zysk finansowy. Drugim czynnikiem, który może mieć wpływ na sytuację literatury tłumaczonej na język angielski jest brak redaktorów, którzy specjalizowaliby się w wyszukiwaniu pozycji wartych opublikowania w przekładzie na język angielski. Podczas gdy większe europejskie wydawnictwa zatrudniają zwykle kilkoro takich redaktorów, z których każdy czyta w trzech lub czterech językach, niektóre z dużych amerykańskich spółek wydawniczych nie posiadają ani jednego takiej osoby, a zadanie czytania obcojęzycznych tytułów spada na barki pracownika, który akurat zna dany język (Levisalles, 2004: 55–56). Z powodu niewystarczającej liczby takich osób, decyzja o tym, czy dana pozycja ukaże się w języku angielskim, często uzależniona jest od opinii osoby, która jako jedyna była w stanie przeczytać ją w oryginale. Jednakże obok dużych spółek wydawniczych nastawionych na osiągnięcie jak najwyższych zysków, istnieją także liczne mniejsze wydawnictwa, które odgrywają znacznie ważniejszą rolę w promowaniu literatury tłumaczonej. Badacze amerykańskiego i brytyjskiego rynku wydawniczego zgodnie stwierdzili, że to właśnie dzięki takim wydawcom obcojęzyczni pisarze

mają szansę zaistnieć w języku angielskim (Schulte, 1990: 1–2). Wydawnictwa te zwykle specjalizują się w konkretnym typie książek czy też w określonej, dość wąskiej tematyce. Ponieważ jednak nie są nastawione na przynoszenie zysków, często popadają w trudności finansowe i zmuszone są zaprzestać swej działalności. W ostatnim okresie kilka z wydawnictw uniwersyteckich, które do niedawna szczyły się wydawaniem całych serii tytułów tłumaczonych z różnych języków świata, ogłosiło, że nie będzie już publikować przekładów lub też że znacząco zmniejszy ich liczbę. Donna Shear, członek zarządu jednego z nich – the Northwestern University Press – uzasadniała decyzję zarządu, mówiąc, że obecnie publikowanie przekładów „jest drogie i nie pociąga za sobą sprzedaży. [Ograniczanie liczby przekładów] jest coraz częstszą praktyką w świecie wydawnictw uniwersyteckich” (Kiuzer, 2003).

Wydawcy z kolei tłumaczą swą niechęć do publikowania przekładów trudną sytuacją na rynku książki oraz koniecznością podporządkowania się preferencjom czytelników. Analizując te preferencje, twierdzi się, że rodzimi użytkownicy języka angielskiego są mniej otwarci na inne kultury niż pozostałe narody Europy. Robert Baensch z Center for Publishing działającego przy New York University wyraził to dobitnymi słowami, mówiąc, że „jeżeli coś jest zbyt obce dla amerykańskiego odbiorcy, to się nie przyjmie. Obcość jest dobra w restauracjach, w książkach już nie” (Levisalles, 2004: 56). Zdanie to podzielają także twórcy raportu PEN, którzy zbadawszy sytuację na rynkach wydawniczych w krajach anglojęzycznych, doszli do wniosku, że panuje na nich „niezwykłe poczucie samowystarczalności”, które powoduje zamykanie się na inne języki i kultury (PEN International 2007: 119). Można zatem dojść do wniosku, że wytwarza się tutaj pewnego rodzaju błędne koło, gdyż wydawcy nie wazą się na publikację tytułów, które mogą się okazać zbyt obce dla czytelników anglojęzycznych, obawiając się, że zakończy się to porażką finansową, zaś czytelnicy, którzy pozbawieni są możliwości spotkania w literaturze publikowanej w języku angielskim innych kultur i światopoglądów, zmuszani są do trwania w swej językowej „samowystarczalności”.

Z powodu trudności, na które napotykają mali wydawcy, chcący publikować angielskie przekłady literatur obcojęzycznych, w kręgach akademickich i literackich zaczęto podejmować dyskusje i inicjatywy mające na celu poprawienie obecnej sytuacji literatur tłumaczonych. PEN International sformułował program, którego celem jest zwiększenie liczby przekładów na język angielski. Składa się on z trzech rodzajów inicjatyw:

(1) jednorazowych wydarzeń o charakterze międzynarodowym, (2) programów wspierających tłumaczy i wydawców literatury tłumaczonej, (3) inicjatyw wykorzystujących Internet jako globalne narzędzie komunikacji (PEN International 2007: 93). Głównym celem inicjatyw należących do grupy pierwszej jest umożliwienie spotkania tłumaczom pochodzącym z różnych kultur i mówiącym różnymi językami, tak aby dać im szansę na dzielenie się doświadczeniami zawodowymi, a w przyszłości być może bliższej współpracy. Przykładem takiego wydarzenia jest organizowany corocznie w Stanach Zjednoczonych *PEN World Voices Festival of International Literatures*, który zainaugurowano w roku 2005. W tegorocznej edycji festiwalu wzięło udział już ponad 150 pisarzy z 40 krajów, między innymi Toni Morrison, Salman Rushdie i Ben Okri, Polska zaś była reprezentowana przez Andrzeja Stasiuka. Drugim wydarzeniem, które zostało zapoczątkowane w 2005 roku w USA jest „*Reading the World – May as World-in-Translation Month*”, która to inicjatywa polega na współpracy wydawców i księgarzy zmierzającej do dotarcia z literaturą tłumaczoną do szerszych rzesz czytelników poprzez promowanie jej w księgarniach i organizowanie spotkań z czytelnikami. W Wielkiej Brytanii jednym z najważniejszych wydarzeń związanych z przekładem literackim jest organizowany corocznie przez *British Centre for Literary Translation* wykład pamięci W.G. Sebald poświęcony sztuce przekładu literackiego. Odbywa się on w Londynie i następuje po nim ceremonia rozdania nagród za najlepsze angielskie tłumaczenia z języka duńskiego, francuskiego, niemieckiego, greckiego, hiszpańskiego i rosyjskiego. Wśród innych wydarzeń literackich, które starają się przybliżyć czytelnikom literaturę tłumaczoną, można wymienić *Hay Festival of Literature* czy *the Edinburgh International Book Festival*. Zdecydowanym przełomem w podejściu do literatury tłumaczonej i do zawodu tłumacza jest także uruchomienie *Literary Translation Centre* w czasie międzynarodowych targów książki *London Book Fair 2010*.

Drugim rodzajem inicjatyw, które mają poprawić status przekładu literackiego jest oferowanie tłumaczom wsparcia w postaci stypendiów, nagród i możliwości tymczasowego pobytu w kraju, którego literaturę przekładają. Ten rodzaj wsparcia dla osób, które umożliwiają czytelnikom obcowanie z literaturą innych kręgów kulturowych, jest bardzo istotny, gdyż w większości krajów tłumacz literatury jest osobą, która często pozostaje w cieniu i otrzymuje stosunkowo niskie wynagrodzenie za swą czasochłonną pracę. Stypendia i nagrody, poza zwróceniem uwagi na rolę

tłumaczy, pozwalają im także na chwilowe zdystansowanie się do innych zobowiązań i poświęcenie się jedynie pracy nad przekładem. Spośród międzynarodowych nagród dla tłumaczy, do najbardziej prestiżowych należą nagrody przyznawane przez założony w 2003 roku *PEN Translation Fund*. Dwie z nich w 2008 roku otrzymali Mira Rosenthal za tłumaczenie poezji Tomasza Różyckiego i William Martin, za pracę nad przekładem *Pałuby* Karola Irzykowskiego. Kolejną taką nagrodą jest the *Best Translated Book Award*, do której w 2010 roku został nominowany Bill Johnston za tłumaczenie *Pod mocnym aniołem* Jerzego Pilcha. W Wielkiej Brytanii z kolei w 2004 roku uruchomiony został program *English PEN's Writers in Translation*, w ramach którego co roku wybieranych jest od sześciu do ośmiu tytułów obcojęzycznych przełożonych na język angielski, które otrzymują dotacje przeznaczone na promocję. Jednym z tytułów wybranych w 2010 roku było tłumaczenie książki Wojciecha Tochmana *Jakbyś kamień jadła* autorstwa Antonii Lloyd-Jones. W ostatnich latach powstaje ponadto coraz więcej programów, w ramach których wydawcy zainteresowani opublikowaniem dzieł tłumaczonych mogą ubiegać się o dofinansowanie w odpowiednich instytucjach. Jest to niezwykle istotne z punktu widzenia potencjalnego wydawcy, gdyż jak wspomniano wyżej, wydawanie książek tłumaczonych jest ryzykowne pod względem finansowym. Wydawcy z krajów Unii Europejskiej mogą się ubiegać o fundusze przyznawane przez Komisję Europejską w ramach programu Kultura 2007–2013, którego jednym z celów jest wspieranie przekładów literackich z języków europejskich na języki europejskie. Często wsparcia finansowego wydawcom publikującym przekłady na język angielski udzielają także rządowe instytucje kulturalne krajów, z których pochodzą autorzy oryginalnych tekstów, takie jak polski Instytut Książki.

Trzeci rodzaj inicjatyw polega na zakładaniu internetowych platform promujących literaturę międzynarodową wśród anglojęzycznych użytkowników sieci i służących za miejsce spotkań różnych języków i kultur. Inicjatywy te są szczególnie ważne w dobie postępującej globalizacji, gdyż umożliwiają szybką i niemalże niczym nieograniczoną komunikację. Jedną z takich platform jest *Words Without Borders*, która, jak zadeklarowano na stronie głównej, „otwiera drzwi do międzynarodowej wymiany myśli poprzez tłumaczenie, wydawanie i promocję najlepszej literatury światowej” (www.wordswithoutborders.org). Na stronie tej każdego miesiąca ukazuje się nowy numer czasopisma zawierającego tłumaczenia tekstów literackich z innej części świata. Działa tam także forum poświęcone prze-

kładowi, na którym pojawiają się informacje o spotkaniach z pisarzami i tłumaczami. Do chwili obecnej twórcy platformy wydali także w formie książkowej cztery antologie, z który druga, *Words Without Borders: The World Through the Eyes of the Writers* (2007), zawiera wiersze autorstwa Czesława Miłosza i Wisławy Szymborskiej, a trzecia, *The Wall in My Head: Words and Images from the Fall of the Iron Curtain* (2009), fragmenty tekstów Ryszarda Kapuścińskiego, Andrzeja Stasiuka i Doroty Masłowskiej. Drugą z wirtualnych platform poświęconych literaturze w przekładzie jest *Literature Across Frontiers* (www.lit-across-frontiers.org). Jej twórcy organizują w różnych krajach liczne warsztaty przekładu poezji i prozy, biorą udział w międzynarodowych targach książki oraz publikują serię antologii współczesnej poezji zatytułowaną *New Voices from Europe and Beyond*. Piąty tom tej serii, który ukazał się w 2009 roku, poświęcony był sześciorgu polskich poetów: Jackowi Dehnelowi, Agnieszce Kuciak, Annie Piwkowskiej, Tomaszowi Różyckiemu, Dariuszowi Susce i Maciejowi Woźniakowi. Istnieje oczywiście o wiele więcej stron internetowych aktywnie promujących przekłady z różnych literatur narodowych, zaś dwie wspomniane powyżej służyć miały jedynie za przykład świadczący o tym, że rzeczywistość wirtualna może funkcjonować jako miejsce spotkań różnych kultur i języków, które nawiązują ze sobą dialog właśnie w akcie przekładu.

Myślę, że zarysowany pokrótce kontekst, w jakim funkcjonują angielskie przekłady tekstów literackich, pozwoli lepiej zrozumieć sytuację literatury polskiej tłumaczonej na język angielski. Przechodząc do konkretnych danych bibliograficznych, można wstępnie stwierdzić, że w latach 1999–2009 w przekładzie z języka polskiego na język angielski ukazało się w formie książkowej 265 tytułów obejmujących tomiki poezji, dramaty, prozę fabularną, reportaże i literaturę wspomnieniową. Spośród tej liczby 185 przekładów wydanych zostało w Stanach Zjednoczonych, 94 w Wielkiej Brytanii, w Polsce opublikowano 28 tytułów, zaś pozostałych 35 w Kanadzie, Australii, Nowej Zelandii i innych krajach (z czego 74 tytuły ukazały się równocześnie w dwóch różnych krajach).

Po przesłedzeniu profilów wydawców, którzy opublikowali te przekłady, można stwierdzić, że teza wysunięta w raporcie PEN, mówiąca, że na wydawanie literatury tłumaczonej decydują się głównie małe wydawnictwa i wydawnictwa uniwersyteckie, jest prawdziwa także w przypadku literatury polskiej. W Stanach Zjednoczonych głównymi wydawcami literatury polskiej są: Northwestern University Press, Ohio University Press, Open

Letter, Hippocrene Books, Farrar, Straus and Giroux, Archipelago Books, Dalkey Archive Press, Alfred A. Knopf. Trzy pierwsze oficyny to wydawcy uniwersyteccy. Farrar, Straus and Giroux i Alfred A. Knopf to wydawcy niewielcy, lecz o długoletniej tradycji i dużej renomie, szczytujący się publikacjami literatury wysokiej. Do interesujących inicjatyw wydawniczych należą Archipelago Books i Dalkey Archive Press, gdyż są to wydawnictwa młode, których celem założycielskim jest promowanie w Stanach Zjednoczonych literatur obcojęzycznych. Obydwa także z założenia nie nastawiają się na zysk finansowy (<http://www.dalkeyarchive.com/>; <http://www.archipelagobooks.org/>). W Wielkiej Brytanii do wydawnictw, które najczęściej publikują przekłady z języka polskiego należą: Faber & Faber, Penguin Books, Portobello Books, Zephyr, Arc Publications i Serpent's Tail. Dwa pierwsze to wydawcy duzi, inwestujący głównie w autorów, takich jak Wisława Szymborska, Stanisław Lem, Sławomir Mrożek czy Czesław Miłosz. Pozostałe wydawnictwa to mali i niezależni wydawcy, publikujący głównie młodszych i debiutujących autorów. Poza wymienionymi wydawnictwami istnieją także wydawcy, którzy opublikowali pojedyncze tytuły tłumaczone z języka polskiego oraz osoby prywatne, wydające angielskie przekłady swych książek nakładem własnym. Jest to szczególnie popularne w przypadku publikacji pamiętników i wspomnień z czasów Holocaustu i II wojny światowej. Kilka pozycji tłumaczonych na język angielski ukazuje się co roku także w Polsce, a na szczególną uwagę zasługuje tu seria dwujęzycznych tomików poezji, wydawanych nakładem Wydawnictwa Literackiego.

Analizując nazwiska pisarzy, których teksty wydawane są przez poszczególne wydawnictwa, można dojść do wniosku, że o ile więksi wydawcy koncentrują się na publikowaniu autorów, którzy są już znani i nagradzani na arenie międzynarodowej, o tyle ciężar promowania literatury najnowszej spada na barki wydawców małych, niezależnych. Wiele z tych małych inicjatyw wydawniczych to przedsięwzięcia niekomercyjne i nieprzynoszące zysków finansowych, funkcjonujące głównie dzięki dotacjom, grantom i darowiznom. Zapewne większość z tych wydawców zgodziłabym się z oświadczeniem założyciela Dalkey Archive Press: „jedynie dotacje umożliwiają nam robienie tego, co robimy (...). Gdyby nie wsparcie darczyńców, nasze wydawnictwo by nie przetrwało” (cyt. za: <http://www.dalkeyarchive.com/aboutus/?fa=presentation>).

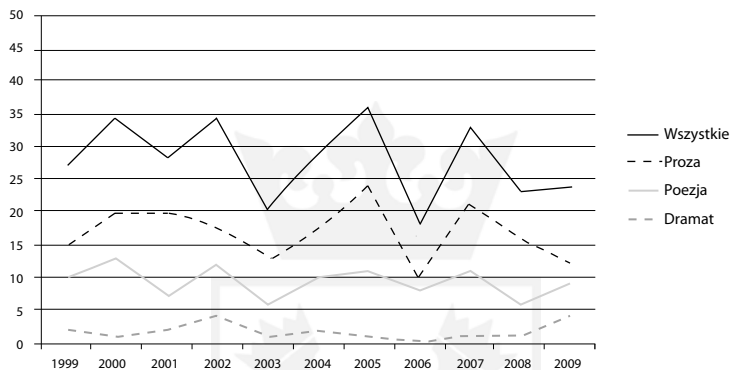
Wśród grantów i dotacji często decydujących o tym, czy dana pozycja ukaże się w angielskim tłumaczeniu, szczególną rolę zajmują dotacje przy-

znawane przez polskie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Instytutu Książki. W ramach tzw. Programu Translatorskiego ©POLAND wydawca zainteresowany wydaniem polskiej książki może ubiegać się o środki na pokrycie do 100% kosztów tłumaczenia utworu z języka polskiego na język obcy oraz do 100% kosztów zakupu licencji. Program obejmuje tytuły należące do jednej z czterech kategorii: literatura piękna i eseistyka, utwory szeroko rozumianej humanistyki dawnej i współczesnej, literatura dla dzieci i młodzieży oraz literatura faktu. Od 2001 do 2009 roku w ramach programu dofinansowano wydanie 39 przekładów na język angielski. Poza dotacjami, Instytut Książki wspólnie ze Stowarzyszeniem Willa Decjusza i Uniwersytetem Jagiellońskim od 2006 roku prowadzi Kolegium Tłumaczy, będące programem, w ramach którego każdego roku ośmioro tłumaczy literatury polskiej może przybyć do Polski na tzw. pobyt studyjny, mając w Krakowie zapewnione zakwaterowanie oraz stałe honorarium. Spośród tłumaczy na język angielski udział w programie wzięli do tej pory Antonia Lloyd-Jones, Danuta Borchardt, Jennifer Lee Croft, Benjamin Paloff i William Martin. W 2008 roku Instytut Książki wspólnie z Instytutami Kultury Polskiej w Londynie i w Nowym Jorku oraz Wydawnictwem W.A.B. ustanowił także nagrodę Found in Translation Award, przyznawaną dorocznie za najlepszy przekład literatury polskiej na język angielski. Dotychczasowymi laureatami są Bill Johnston i Antonia Lloyd-Jones (<http://www.institutksiazki.pl/>).

Obserwując działania podejmowane przez Instytut Książki, można stwierdzić, że stara się on aktywnie wspierać tłumaczy z języka polskiego, zasięg tego wsparcia jest jednak dość ograniczony, gdyż dofinansowanie każdej polskiej książki tłumaczonej na język angielski jest zdecydowanie niemożliwe – pozycje, które takie dofinansowanie otrzymały stanowią niecałe 15% wszystkich tytułów opublikowanych w tym czasie w przekładzie na język angielski. Pozostałe 85% tłumaczonych tekstów, wkraczając na anglojęzyczny rynek wydawniczy musi konkurować z książkami napisanymi oryginalnie w języku angielskim oraz z tłumaczeniami z innych języków. Wydawcy mają świadomość tego, że szansa, by książki tłumaczone zdobyły międzynarodowy rozgłos są dość niewielkie, gdyż nie jest to literatura, po którą najchętniej sięga przeciętny anglojęzyczny czytelnik, niechętnie więc publikują takie tytuły. Dlatego też ważną rolę odgrywają w tym kontekście instytucje promujące kulturę i literaturę polską za granicą, takie jak Instytuty Kultury Polskiej w Londynie i w Nowym Jorku, finansowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, gdyż docierając do

osób funkcjonujących na co dzień w kulturze anglojęzycznej, zwiększają świadomość istnienia przekładów literackich z języka polskiego, zdobywając dla tych przekładów potencjalnych odbiorców.

Śśród tytułów, które we wspomnianym okresie ukazały się drukiem w angielskim tłumaczeniu, ponad 33% stanowiły przekłady poezji, 60% tłumaczenia prozy i około 6% przekłady dramatu. Obrazuje to poniższe zestawienie.

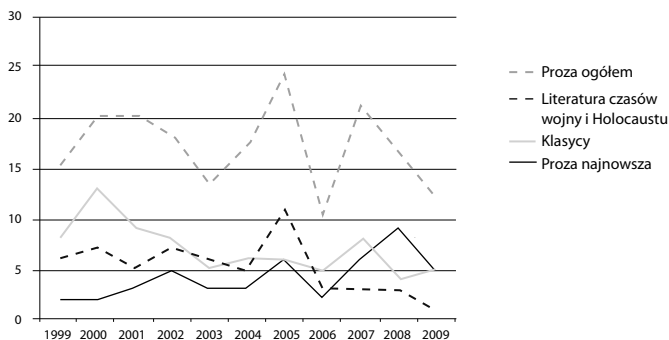

Wykres 1. Dzieła literatury polskiej w tłumaczeniu na język angielski według daty publikacji

W zestawieniu tym zaskakiwać może wysoka liczba przekładów poezji. Dla porównania, wśród wszystkich dzieł literackich oryginalnie napisanych w języku angielskim i wydanych w 2009 roku w Stanach Zjednoczonych, poezja i dramat łącznie stanowiły jedynie 21% (<http://www.bowkerinfo.com/bowker/IndustryStats2010.pdf>). Tak dużą popularność polskiej poezji w angielskim przekładzie można tłumaczyć faktem, że dwoje ostatnich polskich laureatów literackiego Nobla to poeci i wydania wierszy zarówno Czesława Miłosza, jak i Wisławy Szymborskiej są nadal dość często wznawiane. Ponadto w Stanach Zjednoczonych dość dużą popularnością cieszą się też wiersze Adama Zagajewskiego.

Analizując tytuły przełożonych tekstów prozatorskich, można, oczywiście w dużym uproszczeniu, podzielić je na trzy grupy: klasyków, prozę najnowszą oraz literaturę traktującą o czasach Holocaustu i II wojny światowej.

Do pierwszej grupy należą dzieła autorów o już ustalonej reputacji i często światowej sławie. Zwykle są to pisarze nagradzani na arenie

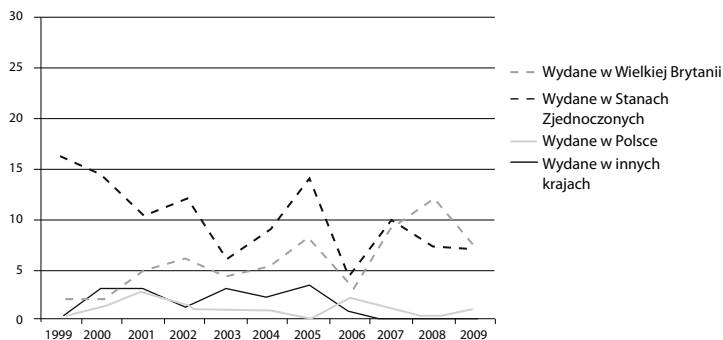

Wykres 2. Proza polska w angielskim przekładzie według daty publikacji

międzynarodowej. Teksty ich wychodzą przede wszystkim w większych wydawnictwach i są to zazwyczaj wznowienia lub ponowne tłumaczenia, rzadko pierwsze wydania. Do grupy tej można zaliczyć między innymi Ryszarda Kapuścińskiego, Witolda Gombrowicza, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Lema, Zbigniewa Herberta czy Czesława Miłosza. Do popularności tych autorów przyczyniają się też czynniki zewnętrzne, takie jak na przykład ustanowienie roku 2004 rokiem Gombrowicza czy też sukces filmowej adaptacji powieści *Solaris* Stanisława Lema, która weszła do kin w 2002 roku. Do kategorii drugiej należą autorzy literatury najnowszej, którzy są już uznanymi pisarzami w Polsce, natomiast w krajach anglojęzycznych pozostawali dotąd stosunkowo nieznanymi. Do grupy tej można zaliczyć pisarzy takich jak Olga Tokarczuk, Paweł Huelle, Andrzej Stasiuk, Jerzy Pilch, Magdalena Tulli czy Stefan Chwin. W przeciwieństwie do klasyków, autorów tych wydają głównie małe wydawnictwa, których priorytetem nie jest zysk finansowy, lecz promowanie literatury ambitnej, choć mniej znanej szerszej anglojęzycznej publiczności. Dla wydawców tych niezwykle ważne są dotacje otrzymywane albo z Instytutu Książki, albo z instytucji kulturalnych działających na terenie Stanów Zjednoczonych lub Wielkiej Brytanii, takich jak *National Endowment for the Arts* czy *Arts Council England*. Trzecią kategorię stanowią tytuły traktujące o czasach Holocaustu i II wojny światowej, będące głównie literaturą wspomnieniową. Większość z tych tekstów publikowanych jest w niewielkich wydawnictwach lub też własnym sumptem przez autorów, co jednak nie oznacza, że literatury takiej wydaje się mało, gdyż stanowi ona niemal 30% wszystkich przekładanych tekstów prozatorskich. W grupie tej znajdują się autorzy bardzo różnorodni, od Hanny Krall, Tadeusza Borowskiego i Władysława

Szpilmana do osób właściwie nieznanym w Polsce, które wyemigrowawszy po II wojnie światowej do Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii bądź Australii zdecydowały się spisać tam po polsku swe wspomnienia, które następnie zostały przetłumaczone dla kolejnych pokoleń, często nieznających już języka polskiego. Ponadto literatura taka może cieszyć się za granicą większą poczytnością niż w Polsce, gdyż trafia w niszę istniejącą na rynku anglojęzycznym, jako że niewiele można znaleźć podobnych narracji napisanych oryginalnie w języku angielskim. Zgadzałoby się to z tezą zawartą w raporcie PEN, którego autorzy, omawiając angielskie przekłady literatury Europy Środkowo-Wschodniej, stwierdzili, iż „zainteresowanie [anglofonów] dorobkiem literackim innych krajów często bywa niczym więcej jak poszukiwaniem egzotyki”, gdyż większość tekstów z krajów Europy Środkowo-Wschodniej publikowanych w Stanach Zjednoczonych traktuje o „ofiarach komunizmu, cenzurze i represjach” (PEN International 2007: 43). Wydaje się więc, że literatura należąca do omawianej grupy w pewnym sensie odzwierciedla oczekiwania czytelników anglojęzycznych, którzy nadal postrzegają Polskę przez pryzmat wydarzeń historycznych z pierwszej połowy XX wieku.

Jak widać na powyższym wykresie, w minionej dekadzie pozycja poszczególnych grup uległa dość znacznym zmianom. Można zaobserwować, że stopniowo spadała ilość wydawanych klasyków, natomiast rosła liczba tłumaczeń prozy najnowszej. W 2008 roku po raz pierwszy liczba tekstów literatury najnowszej przewyższyła liczbę wydanych klasyków. Zmiany te, przynajmniej częściowo, można tłumaczyć polityką Instytutu Książki w zakresie przyznawania omawianych wyżej dotacji. Na liście pozycji dofinansowanych przez Instytut znajdują się przede wszystkim teksty literatury najnowszej, najczęściej autorstwa laureatów Nagrody Literackiej Nike, bądź też pisarzy do Nike nominowanych. Wydaje się więc, że przyznane dotacje znalazły przełożenie na rzeczywiste poprawienie się w ostatnich latach sytuacji prozy najnowszej w przekładzie na język angielski. Kolejną zmianą, którą można zaobserwować w omawianym okresie jest duży wzrost, a następnie spadek przekładów literatury wspomnieniowej. Wzrost nastąpił w roku 2005 i zbiegł się w czasie z obchodami 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej, kiedy to znacząco wzrosło zapotrzebowanie na literaturę stanowiącą świadectwo minionych czasów. Po roku 2005 liczba tłumaczeń takich dzieł stale spada i literatura wspomnieniowa zajmuje obecnie peryferyjną pozycję wobec przekładów klasyków i prozy najnowszej.

Wykres 3. Proza polska w przekładzie na język angielski według daty i miejsca publikacji

Biorąc pod uwagę kryterium miejsca publikacji omawianych tłumaczeń, można stwierdzić, że w ostatniej dekadzie także pod tym względem nastąpiły dość znaczne zmiany, co widać na wykresie 3.

Na początku dekady na amerykańskim rynku wydawniczym publikowano siedmiokrotnie więcej przekładów prozy polskiej niż na rynku brytyjskim, natomiast do roku 2009 liczba publikacji na obu rynkach się zrównała. Sytuację z początku dekady tłumaczy fakt, że rynek amerykański jest znacznie większy niż brytyjski, zatem liczba przekładów wydawanych Stanach Zjednoczonych także była odpowiednio większa. Wygląda jednak na to, że w Wielkiej Brytanii nastąpił stopniowy wzrost zainteresowania prozą polską i brytyjski rynek wydawniczy otworzył się na przekłady z języka polskiego, co po części jest zapewne związane ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej i zbliżeniem się do krajów Europy Zachodniej. Z zebranych danych wynika, że to zwiększone zainteresowanie utrzymuje się wśród brytyjskich wydawców do dziś.

Na podstawie przedstawionych danych można wyciągnąć trzy ogólniejsze wnioski. Po pierwsze, obraz literatury polskiej, który wyłania się z bibliograficznego zestawienia tekstów wydanych w angielskim przekładzie w czasie ostatniej dekady zdecydowanie nie przystaje do obrazu literatury polskiej wydawanej w Polsce. Przykładem tego jest wysoka liczba przełożonych tomików poezji, które na polskim rynku wydawniczym nie cieszą się aż taką popularnością¹ oraz duża liczba literatury wspomnienio-

¹ W broszurze *The Polish Book Market* wydanej w 2009 roku przez Instytut Książki i Bibliotekę Analiz, w tabeli poświęconej preferencjom polskich czytelników poezja nie jest

wej z czasów II wojny światowej. Świadczy to o tym, że na wybór tekstów, które zostaną przetłumaczone na język obcy wpływa nie tylko popularność danego dzieła w kraju, w którym wydany został tekst oryginalny, ale też wiele innych czynników, między innymi oczekiwania odbiorców docelowych, przekonania ideologiczne i polityka wydawcy oraz tłumacza, sytuacja finansowa wydawnictwa czy też prestiż danego języka. Po drugie, w okresie 1999–2009 warte odnotowania są interesujące zmiany w wyborze tekstów prozatorskich, których przekłady decydowali się opublikować anglojęzyczni wydawcy. O ile na początku dekady były to przede wszystkim dzieła uznanych klasyków oraz literatura wspomnieniowa z czasów Holocaustu i II wojny światowej, o tyle w ostatnich latach coraz większe uznanie zdobywa sobie najnowsza proza polska. Świadczyć to może o zmianie paradygmatu, przez który anglojęzyczni odbiorcy postrzegają literaturę polską, a także o sukcesie Programu Translatorskiego, w ramach którego od 2001 roku zaczęto dofinansowywać dużą liczbę tłumaczeń najnowszej literatury polskiej na język angielski. Po trzecie, w omawianym okresie można obserwować powolny spadek liczby przekładów publikowanych na rynku amerykańskim oraz stopniowy wzrost zainteresowania prozą polską wśród wydawców brytyjskich. Wpływ na to mogło mieć zbliżenie się Polski do krajów Unii Europejskiej i związany z tym wzrost prestiżu języka polskiego na arenie międzynarodowej, co pozwoliło nie tylko na skorzystanie z programów unijnych wspierających tłumaczenia z języków Unii Europejskiej, ale przede wszystkim na wzbudzenie zainteresowania literaturą i kulturą polską wśród mieszkańców „starej” Europy.

Literatura polska w angielskim przekładzie 1999–2009 – bibliografia alfabetyczna

- Agoston, Maria. *A Gift for You. Dla Ciebie w prezencie*. Tłum. Juliusz Zajackowski. Spring Hill: M. Agoston, 2005.
- Altered State: The New Polish Poetry*. Red. i tłum. Rod Mengham, Tadeusz Pióro i Piotr Szymor. Todmorden: Arc Publications, 2003.
- Andrzejewski, Jerzy. *Holy Week: A Novel of the Warsaw Ghetto Uprising*. Tłum. Daniel M. Pennell, Anna M. Poukish, Matthew J. Russin i Oscar E. Swan. Athens: Ohio University Press, 2007.

nawet wymieniona – ostatnie miejsca zajmują „Eseje i komentarze” oraz „Duchowość, hroskopy i ezoteryka”.

- Bacewicz, Grażyna. *A Distinguishing Mark*. Tłum. Anna Clarke i Andrew Cienski. Orleans: Krzys Chmiel, 2004.
- Baczyński, Krzysztof Kamil. *White Magic and Other Poems*. Tłum. Bill Johnston. Los Angeles: Green Integer, 2005.
- Bear Now My Soul*. Tłum. Noel Clark. London: Veritas Foundation Publication Centre, 2001.
- Biedrzycki, Miłosz. *69*. Tłum. Frank L. Vigoda. Brookline: Zephyr Press, 2009.
- Bieńczyk, Marek. *Tworci*. Tłum. Benjamin Paloff. Evanston: Northwestern University Press, 2008.
- Borowski, Tadeusz. *Here in Our Auschwitz and Other Stories*. Tłum. Madeline G. Levine. New Haven: Yale University Press, 2008.
- Borowski, Tadeusz. *Postal Indiscretions: The Correspondence of Tadeusz Borowski*. Tłum. Tadeusz Drewnowski i Alicia Nitecki. Evanston: Northwestern University Press, 2007.
- Borowski, Tadeusz. *We were in Auschwitz*. Współautorzy: Janusz Nel Siedlecki i Krystyn Olszewski. Tłum. Alicia Nitecki. New York: Welcome Rain Publishers, 2000.
- Borun-Jagodzińska, Katarzyna. *Pocket Apocalypse*. Tłum. Gerry Murphy. Cork: Southword Editions, 2005.
- Braun, Kazimierz. *Day of Witness*. Tłum. Christopher A. Zakrzewski. Toronto: Omnibus, 2002.
- Bursa, Andrzej. *Killing Auntie and Other Work*. Tłum. Wiesiek Powaga. London: CB Editions, 2009.
- Carnivorous Boy, Carnivorous Bird*. Red. Marcin Baran. Tłum. Elżbieta Wójcik-Leese i Anna Skucińska. Brookline: Zephyr Press; Chicago: Ivan R. Dee Publisher, 2002.
- Checiński-Roth, Rachel. *Here There Is No Why*. Tłum. David i Hirsch Roselyn. New York: wydano nakładem własnym, 2002.
- Chwin, Stefan. *Death in Danzig*. Tłum. Philip Boehm. Orlando: Harcourt, 2004; London: Secker and Warburg, 2005; London: Vintage, 2006.
- Contemporary Jewish Writing in Poland: An Anthology*. Red. i tłum. Antony Polonsky i Monika Adamczyk-Grabowska. Lincoln: University of Nebraska Press, 2001.
- Contemporary Writers of Poland: Approximately 1980–2000*. Red. Danuta Błaszak. Tłum. Leslie Shyman et al. Orlando Chicago: Dreammee Little City, 2005; 2008.
- Cytryn-Bialer, Lucie. *For you, Nelly*. Tłum. Zofia Snawadzka, Richard Reineccius i Krystyna Mazur. Łódź: s. n., 2000.
- Czechowska, Joanna. *The Black Madonna of Derby*. Tłum. autorka. England: Silkmill, 2008.
- Czerniakow, Adam. *The Warsaw Diary of Adam Czerniakow: Prelude to Doom*. Red. Raul Hilberg et al. Tłum. Stanisław Staron. Chicago: Ivan R. Dee, 1999.
- Czerniawski, Adam. *Selected Poems*. Tłum. Iain Higgins. Amsterdam/London: Harwood Academic Publishers, 2000.
- Czerniawski, Adam. *The Invention of Poetry*. Tłum. Iain Higgins. Cambridge: Salt Publishing, 2005.
- Czuchajowski, Leszek. *Diverse Are the Ways of Love*. Tłum. Tadeusz Sławek i Tadeusz Rachwał. Kraków: Arcana, 2004.

- Czuchajowski, Leszek. *Her Miniature*. Tłum. nieznanym. Kraków: Arcana, 2000.
- Czuchajowski, Leszek. *Poetry. Imaginations of My Days*. Tłum. Christopher A. Zarzewski. Kraków: Arcana, 2002.
- Dąbska-Gedroyć, Józefa Renata. *Journey through Siberia*. Tłum. Casimir Glodek. Warszawa: Józefa Renata Dąbska-Gedroyć, 2003.
- Domański, Ludwik B. *My Flights to Freedom*. Tłum. Peter Obst. Wrocław: Biuro Tłumaczeń, 2002.
- Dreams of Fires: 100 Polish Poems 1970–1989*. Red. i tłum. Zbigniew Joachimiak. Salzburg: Poetry Salzburg at the University of Salzburg, 2004.
- Echoes: Poems of the Holocaust*. Tłum. Marcel Weyland. Blackheath: Verand Press, 2007.
- Epszstein, Maria. *Motherhood behind Barbed Wire: Memoirs 1940–1980. Macierzyństwo za drutami: wspomnienia, 1940–1980*. Wydanie dwujęzyczne. Tłum. nieznanym. Montréal: Polish-Jewish Heritage Foundation of Canada, 2005.
- Ficowski, Jerzy. *Waiting for the Dog to Sleep*. Tłum. Soren A. Gauger i Marcin Piekoszewski. Prague: Twisted Spoon Press, 2006.
- Frajlich, Anna. *Between Dawn and the Wind*. Tłum. Regina Grol. Austin: Host Publications, 2006.
- Głowacki, Janusz. *The Fourth Sister*. Tłum. Eva Nagorski i Janusz Głowacki. New York/London: Samuel French, 2003.
- Głowczewski, Jerzy. *The Accidental Immigrant: A Memoir*. Tłum. Danuta i Stefan Waydenfeld. New York: Xlibris, 2007.
- Głowiński, Michał. *The Black Seasons*. Tłum. Marci Shore. Evanston: Northwestern University Press, 2005.
- Goerke, Natasza. *Farewells to Plasma*. Tłum. William Martin. Prague: Twisted Spoon Press, 2001.
- Gombrowicz, Witold. *A Guide to Philosophy in Six Hours and Fifteen Minutes*. Tłum. z języka francuskiego Benjamin Irvy. New Haven: Yale University Press, 2004.
- Gombrowicz, Witold. *A Kind of Testament*. Tłum. Alastair Hamilton. Champaign: Dalkey Archive Press, 2007.
- Gombrowicz, Witold. *Bacacay*. Tłum. Bill Johnston. New York: Archipelago Books, 2004.
- Gombrowicz, Witold. *Cosmos*. Tłum. Danuta Borchardt. New Haven: Yale University Press, 2005.
- Gombrowicz, Witold. *Ferdynand*. Tłum. Danuta Borchardt. New Haven: Yale University Press, 2000.
- Gombrowicz, Witold. *Ferdynand*. Tłum. Eric Mosbacher. New York: M. Boyars, 2005.
- Gombrowicz, Witold. *Philosophy in Six Lessons and a Quarter*. Red. i tłum. z języka francuskiego Simona Draghici. Washington: Plutarch Press, 1999.
- Gombrowicz, Witold. *Polish Memories*. Tłum. Bill Johnston. New Haven: Yale University Press, 2004.
- Gombrowicz, Witold. *Pornografia*. Tłum. Danuta Borchardt. New York: Groove Press, 2009.

- Gombrowicz, Witold. *Possessed, or The secret of Myslotch: A Gothic Novel*. Tłum. J.A. Underwood. London/New York: M. Boyars, 2009.
- Grabiński, Stefan. *In Sarah's House: Stories*. Tłum. Wiesiek Powaga. London: CB Editions, 2008.
- Grabiński, Stefan. *The Dark Domain*. Tłum. Mirosław Lipiński. Sawtry: Dedalus, 2004.
- Gross, Natan. *Who Are You, Mr. Grymek?* Tłum. William R. Brand. Portland: Vallentine Mitchell, 2001.
- Grynberg, Henryk. *Drohobycz, Drohobycz and Other Stories: True Tales from the Holocaust and Life After*. Tłum. Alicia Nitecki. New York: Penguin Books, 2002.
- Grynberg, Henryk. *The Jewish War and the Victory*. Tłum. Celina Wieniewska i Richard Lourie. Evanston: Northwestern University Press, 2001.
- Hartwig, Julia. *In Praise of the Unfinished: Selected Poems*. Tłum. John i Bogdana Carpenter. New York: Alfred A. Knopf, 2008.
- Herbert Zbigniew. *Siódmy anioł. Der siebte Engel. The Seventh Angel*. Tłum. Karl Dedecius, Czesław Miłosz i Peter Dale Scott. Obergrafendorf: Diotima-Press, 2004.
- Herbert Zbigniew. *Elegy for the Departure and Other Poems*. Tłum. John i Bogdana Carpenter. Hopewell: Ecco Press, 1999.
- Herbert Zbigniew. *Selected Poems*. Tłum. John i Bogdana Carpenter. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000.
- Herbert Zbigniew. *The Collected Poems*. Tłum. Alissa Valles, częściowo w tłum. Czesława Miłosza i Petera Dale'a Scotta. New York: Ecco, 2007; London: Atlantic, 2009.
- Herbert Zbigniew. *The King of the Ants: Mythological Essays*. Tłum. John i Bogdana Carpenter. Hopewell: Ecco, 1999.
- Herbert Zbigniew. *The Labyrinth on the Sea*. Tłum. John i Bogdana Carpenter. New York: Ecco, 2005.
- Herling-Grudziński, Gustaw. *A World Apart*. Tłum. Andrzej Ciołkosz. London: Penguin Books, 2005.
- Herling-Grudziński, Gustaw. *The Noonday Cemetery and Other Stories*. Tłum. Bill Johnston. New York: New Directions, 2003.
- Hopfeld, Gitel. *At the Mercy of Strangers: Survival in Nazi Occupied Poland*. Tłum. Simcha Simchovitch. Oakville: Mosaic Press, 2005.
- Hopfeld, Gitel. *Castorp*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London: Serpent's Tail, 2007.
- Hopfeld, Gitel. *Mercedes-Benz*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London: Serpent's Tail, 2005.
- Hopfeld, G
itel. *The Last Supper*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London: Serpent's Tail, 2008.
- Ireduński, Ireneusz. *Selected One-Act Plays for Radio*. Red. Kevin Windle. Tłum. Wojciech Dąbrowski. London/New York: Routledge, 2002.
- Iwaskiewicz, Jarosław. *The Birch Grove and Other Stories*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. Budapest/London/New York: Central European University Press, 2002.
- Jagielski, Wojciech. *Towers of Stone: The Battle of Wills in Chechnya*. Tłum. Soren Gauger. New York: Seven Stories Press; London: Turnaround, 2009.

- Jasiński, Bruno. *The Mannequins' Ball*. Tłum. Daniel Geroult. Amsterdam: Harwood Academic Publishers, 2000.
- Jastrun, Tomasz. *On the Crossroads of Asia and Europe*. Tłum. Daniel Bourne. Corpus Christi: Salmon Run Press, 1999.
- John Paul II. *Memory and Identity: Conversations at the Dawn of a Millennium*. Tłum. nieznanym. London: Weidenfeld & Nicolson; Bath: Chivers; Waterville: Thorndike, 2005.
- Kamieńska, Anna. *Astonishments: Selected Poems of Anna Kamieńska*. Red. i tłum. David Curzon i Grażyna Drabik. Brewster: Paraclete Press, 2007.
- Kapuściński, Ryszard. *Another Day of Life*. Tłum. William R. Brand i Katarzyna Mroczkowska-Brand. London: Penguin Books; New York: Vintage Books, 2001.
- Kapuściński, Ryszard. *I Wrote Stone: The Selected Poetry of Ryszard Kapuściński*. Tłum. Diana Kuprel i Marek Kusiba. Emeryville: Biblioasis, 2007.
- Kapuściński, Ryszard. *Imperium*. Tłum. Klara Glowczewska. London: Granta, 2007.
- Kapuściński, Ryszard. *Shah of Shahs*. Tłum. William R. Brand i Katarzyna Mroczkowska-Brand. London: Penguin, 2006.
- Kapuściński, Ryszard. *The Cobra's Heart*. Tłum. Klara Glowczewska. London: Penguin, 2007.
- Kapuściński, Ryszard. *The Emperor*. Tłum. William R. Brand i Katarzyna Mroczkowska-Brand. London: Penguin, 2006.
- Kapuściński, Ryszard. *The Other*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London/New York: Verso, 2008.
- Kapuściński, Ryszard. *The Shadow of the Sun*. Tłum. Klara Glowczewska. Toronto: Vintage Canada; London: Allen Lane; New York: Penguin, 2001; 2002; London: Penguin, 2007.
- Kapuściński, Ryszard. *The Soccer War*. Tłum. William R. Brand. London: Granta, 2007.
- Kapuściński, Ryszard. *Travels with Herodotus*. Tłum. Klara Glowczewska. New York: Alfred A. Knopf; London: Allen Lane, 2007; New York: Vintage International, 2008.
- Karmel-Wolfe, Henia. *A Wall of Two: Poems of Resistance and Suffering from Kraków to Buchenwald and Beyond*. Tłum. Arie A. Galles i Warren Niesluchowski. Berkeley: University of California Press, 2007.
- Kielar, Marzanna. *Salt Monody*. Tłum. Elżbieta Wójcik-Leese. Brookline: Zephyr Press, 2006.
- Kniecicki, Piotr. *Blah blah blah: Poems and Cartoon Ideas*. Tłum. nieznanym. London: United Press, 2008.
- Kniecicki, Piotr. *Moments of Silence, Moments of Truth: Poems*. Tłum. Mariola Śledź. London: United Press, 2005.
- Kniecicki, Piotr. *So What? Poems*. Tłum. Mariola Śledź. London: United Press, 2007.
- Kochanowski, Jan. *Kto mi dał skrzydła. Who Hath Bewinged Me*. Tłum. Teresa Bałuk-Ulewiczowa. Kraków: Collegium Columbinum, 2000.
- Kochanowski, Jan. *Laments*. Tłum. Seamus Heaney i Stanisław Barańczak. Oldcastle, Co. Meath: Gallery, 2009.

- Kochanowski, Jan. *The Envoys*. Tłum. Bill Johnston. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2007.
- Kochanowski, Jan. *Threnodies and The dismissal of the Greek Envoys*. Tłum. Barry Keane. Katowice: Biblioteka Śląska, 2001.
- Kochanowski, Jan. *Treny: The Laments of Kochanowski*. Tłum. Adam Czerniawski. Oxford: Legenda – European Humanities Research Centre, 2001.
- Konarska, Felicja. *Leaves in the Wind*. Tłum. Sylwia Twardo. Warszawa: Agade, 2004.
- Konwicki, Tadeusz. *A Minor Apocalypse: A Novel*. Tłum. Richard Lourie. Normal: Dalkey Archive Press, 1999.
- Kornhauser, Julian. *Been and Gone*. Red. i tłum. Piotr Florczyk. Michigan: Marick Press, 2009.
- Korona Dziewicy Maryi. *The Virgin Mary's Crown: A Bilingual Anthology of Medieval Polish Marian Poetry*. Red. i tłum. Roman Mazurkiewicz i Michael J. Mikoś. Kraków: Collegium Columbinum, 2002.
- Kossak, Zofia. *The Polish Year*. Tłum. Marie Lesniak Jeffrey and Theodore L. Zawistowski. Scranton: Northern Pennsylvania Div., Polish American Congress, 2003.
- Kostewicz, Danuta. *The Anatomy of a Moment: Poems*. Tłum. Christopher A. Zakrzewski. Merrick: Cross-Cultural Communications, 2007.
- Kostrzewa, Waclaw. *The Sun Shone for Us*. Tłum. Maria Machnik Korusiewicz. Australia: Adelaide, 2007.
- Kostrzewa, Waclaw. *Two Rivers*. Tłum. Maria Machnik Korusiewicz. London: Br@ndBook, 2007.
- Kowalczyk, August. *A Barbed Wire Refrain: An Adventure in the Shadow of the World*. Tłum. Witold Zbirohowski-Kościa. Oświęcim: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, 2001; 2006.
- Krajewski, Marek. *Death in Breslau*. Tłum. Danusia Stok. London: Quercus Publishing, 2008.
- Krall, Hanna. *The Woman from Hamburg and Other True Stories*. Tłum. Madeline G. Levine. New York: Other Press, 2005; 2006.
- Kraśński, Zygmunt. *The Undivine Comedy*. Tłum. Charles S. Kraszewski. Lehman: Libella Veritatis, 1999.
- Kruszewska, Felicja. *A Dream i An Excursion to the Museum Tadeusza Różewicza*. Obydwa tłum. Jadwiga Kosicka. London/New York: Routledge, 2002.
- Kurek-Smolaga, Emilia. *My Sad Continents: Memoir*. Tłum. Vitalij Ilgevič. Vilnius: Firdas, 2003.
- Lach-Szymka, Krystian. *London Observed: A Polish Philosopher at Large, 1822–24*. Tłum. Mona Kedsle McLeod. Oxford: Signal Books, 2009.
- Laks, Szymon. *Music of Another World*. Tłum. Chester A. Kisiel. Evanston: Northwestern University Press, 2000.
- Lanckorońska, Karolina. *Those Who Trespass Against Us: One Woman's War Against the Nazis*. Tłum. Noel Clark. London: Pimlico, 2005.
- Lebioda, Dariusz Tomasz. *Czarny jedwab. Black Silk*. Tłum. Adam Szyper i Stanley H. Barkan. New York: Cross-Cultural Communications; Kraków: Oficyna Konfraterni Poetów, 2000.

- Lechoń, Jan. *Evening on the Hudson: An Anthology of Jan Lechoń's American Writings*. Red. Beata Dorosz. Tłum. Krystyna Iłakowicz, C. S. Kraszewski, Gerry Kapolka, Agnieszka Maria Gernand, Lawrence L. Thomas. New York: PIASA Books, 2005.
- Lem, Stanisław. *A Perfect Vacuum*. Tłum. Michael Kandel. Evanston: Northwestern University Press, 1999.
- Lem, Stanisław. *His Master's Voice*. Tłum. Elinor Ford i Michael Kandel. New York: Harcourt Brace, 1999.
- Lem, Stanisław. *Memoirs of a Space Traveler*. Tłum. Joel Stern i Maria Świecicka-Ziemianek. Evanston: Northwestern University Press, 2000.
- Lem, Stanisław. *Peace on Earth*. Tłum. Elinor Ford i Michael Kandel. New York: Harcourt Brace, 2003.
- Lem, Stanisław. *Solaris*. Tłum. Joanna Kilmartin i Steve Cox. London: Faber, 2001; 2003; Boston: Harcourt, 2002.
- Lem, Stanisław. *The Chain of Chance*. Tłum. Louis Iribarne. Evanston: Northwestern University Press, 2000.
- Lem, Stanisław. *The Cyberiad*. Tłum. Michael Kandel. New York: Harcourt, 2002.
- Leśmian, Bolesław. *Magic and Glory: Polish Poetry from the Twentieth Century. Vol. 1: Bolesław Leśmian*. Tłum. Janek Langer. London: Janek Langer, 2000.
- Libera, Antoni. *Madame*. Tłum. Agnieszka Kołakowska. Edinburgh: Canongate; New York: Farrar, Straus and Giroux, 2000; Melbourne: Text, 2001; Edinburgh: Canongate, 2002.
- Lipska, Ewa. *White Strawberries*. Tłum. Barbara Plebanek i Tony Howard. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000.
- Lipska, Ewa. *Pet Shops and Other Poems*. Tłum. Barbara Bogoczek i Tony Howard. Todmorden: Arc, 2002.
- Lipska, Ewa. *The Holy Order of Tourists*. Tłum. Ryszard J. Reisner. Stockholm: Ars Interpres Publications, 2006.
- Lipska, Ewa. *The New Century*. Tłum. Robin Davidson i Ewa Nowakowska. Evanston: Northwestern University Press, 2009.
- Malinowski, Bronisław. *A Diary in the Strict Sense of the Term*. Tłum. Norbert Guterman. London: Routledge, 2004.
- Marianowicz, Antoni. *Life Strictly Forbidden*. Tłum. Alicia Nitecki. London/Portland: Vallentine Mitchell, 2004.
- Masłowska, Dorota. *A Couple of Poor Polish-speaking Romanians*. Tłum. Lisa Goldman i Paul Sirret. London: Soho Theatre, 2008.
- Masłowska, Dorota. *Snow White and Russian Red*. Tłum. Benjamin Paloff. New York: Black Cat; *White and Red*. London: Atlantic Books, 2005.
- Michnik, Adam. *Confessions of a Converted Dissident*. Tłum. Irena Grudzińska-Gross. Amsterdam: Praemium Erasmianum Essay, 2001.
- Mickiewicz, Adam. *Dziady. Forefathers' Eve: Dresden Text*. Tłum. Charles S. Kraszewski. Lehman: Libella Veritatis, 2000.
- Mickiewicz, Adam. *Pan Tadeusz czyli Ostatni zajazd na Litwie: historia szlachecka z roku 1811 i 1812 we dwunastu księgach wierszem. Pan Tadeusz or The last foray*

- in Lithuania*. Tłum. Kenneth R. Mackenzie. London: Polska Fundacja Kulturalna, 1999; 2002; New York: Hippocrene Books, 2000.
- Mickiewicz, Adam. *Pan Tadeusz; or the Last Foray in Lithuania: A Tale of the Gentry during 1811–1812*. Tłum. Marcel Weyland. Blackheath: Verand Press, 2004; London: Begell House, 2005.
- Mieczkowski, Zbigniew. *Horizons: Reflections of a Polish Emigre*. Tłum. nieznanymi. London/Warsaw: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam,” 2008.
- Miłosz, Czesław. *A Roadside Dog*. Tłum. autor i Robert Hass. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1999; 2000.
- Miłosz, Czesław. *A Treatise on Poetry*. Tłum. autor i Robert Hass. New York: Ecco Press, 2001.
- Miłosz, Czesław. *Czesław Miłosz: Conversations*. Tłum. Cynthia L. Haven. Jackson: University Press of Mississippi, 2006.
- Miłosz, Czesław. *Legends of Modernity: Essays and Letters from Occupied Poland*. Tłum. Madeline G. Levine. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2005.
- Miłosz, Czesław. *Miłosz's ABC's*. Tłum. Madeline G. Levine. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2001.
- Miłosz, Czesław. *Native Realm: A Search for Self-definition*. Tłum. Catherine S. Leach. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2002.
- Miłosz, Czesław. *New and Collected Poems 1931–2001*. Tłum. David Brooks et al. London: Allen Lane, New York: Ecco, 2001; 2003.
- Miłosz, Czesław. *Notes*. Tłum. nieznanymi. Orinda: Shoestring Press, 2006.
- Miłosz, Czesław. *Poezje wybrane. Selected Poems*. Tłum. Peter Dale Scott. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2005.
- Miłosz, Czesław. *Second Space: New Poems*. Tłum. Robert Hass. New York: Ecco, 2004; 2005.
- Miłosz, Czesław. *Selected Poems, 1931–2004*. Tłum. David Brooks et al. New York: Ecco, 2006.
- Miłosz, Czesław. *The Captive Mind*. Tłum. Jane Zielonko. London: Penguin Books, 2001.
- Miłosz, Czesław. *The Issa Valley*. Tłum. Louis Iribarne. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2000; London: Penguin Books, 2001.
- Miłosz, Czesław. *The Land of Ulro*. Tłum. Louis Iribarne. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2000.
- Miłosz, Czesław. *To Begin Where I Am: Selected Essays*. Tłum. Bogdana Carpenter i Madeline G. Levine. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2001; 2002.
- Moskal, Franciszek. *The Passions of an Optimist: My Life as an Emissary with the Polish Government-in-Exile in World War II*. Tłum. nieznanymi. Rawdon: Arzed, 2005.
- Mostowicz, Arnold. *With a Yellow Star and a Red Cross: A Doctor in the Łódź Ghetto*. Tłum. Henia i Nohem Reinhartz. Portland: Vallentine Mitchell, 2005.
- Mostwin, Danuta. *Testaments: Two Novellas of Emigration and Exile*. Tłum. Marta Erdman i Nina Dyke. Athens: Ohio University Press, 2005.
- Nałkowska, Zofia. *Kobiety (Women): A Novel of Polish Life*. Tłum. Michael Henry Dziewicki. Whitefish: Kessinger Publishing, 2009.

- Nałkowska, Zofia. *Medallions*. Tłum. Diana Kuprel. Evanston: Northwestern University Press, 2000.
- Nelken, Halina. *And Yet, I Am Here!*. Tłum. Halina Nelken i Alicia Nitecki. Amherst: University of Massachusetts Press, 1999.
- Nizioł-Lachocki, Gryzelda. *Good-bye Tomorrow*. Tłum. nieznanymi. Lawrenceville: Brunswick Publishing, 1999.
- Norwid, Cyprian Kamil. *Poems, Letters, Drawings*. Tłum. Jerzy Peterkiewicz. Manchester: Carcanet, 2000.
- Norwid, Cyprian Kamil. *Selected Poems*. Tłum. Adam Czerniawski. London: Anvil Press Poetry, 2004.
- Olczak-Ronikier, Joanna. *In the Garden of Memory*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London: Weidenfeld and Nicolson, 2004; London: Phoenix, 2005.
- Orzeszkowa, Eliza. *Meir Ezofovitch*. Tłum. Iza Young. USA: General Books, 2009.
- Pacak, Dariusz. *Dojrzałość. The Seasons*. Tłum. Ryszard J. Reisner. Stockholm: Ars Interpress Publications, 2006.
- Pawlikowska-Jasnorzewska, Maria. *Butterflies: Selected Poems*. Tłum. Barbara Plebanek i Tony Howard. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000; 2007.
- Peszkowski, Zdzisław J. *Memoirs of a Prisoner of War in Kozielsk*. Tłum. Anna Mariańska. Wrocław: Hector, 2000; Wrocław: Polish Katyń Foundation, 2001.
- Pilch, Jerzy. *His Current Woman*. Tłum. Bill Johnston. Evanston: Northwestern University Press, 2002.
- Pilch, Jerzy. *The Mighty Angel: A Novel*. Tłum. Bill Johnston. Rochester: Open Letter, 2009.
- Polish Literature from 1864 to 1918: Realism And Young Poland: An Anthology*. Red. i tłum. Michael J. Mikoś. Bloomington: Slavica, 2006.
- Polish Literature from 1918 to 2000: An Anthology*. Red. i tłum. Michael J. Mikoś. Bloomington: Slavica, 2009.
- Polish Literature from the Middle Ages to the End of the Eighteenth Century: A Bilingual Anthology*. Red. i tłum. Michael J. Mikoś. Warszawa: Constans, 1999.
- Polish Poetry from the Soviet Gulags: Recovering a Lost Literature*. Red. i tłum. Halina Ablamowicz. Lewiston: Edwin Mellen Press, 2008.
- Polish Romantic Literature: An Anthology*. Red. i tłum. Michael J. Mikoś. Bloomington: Slavica, 2002.
- Polish Writers on Writing*. Red. Adam Zagajewski. Tłum. Alissa Valles et al. San Antonio: Trinity University Press, 2007.
- Poświętowska, Halina. *Indeed I Love*. Tłum. Maya Peretz. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000; 2005.
- Poświętowska, Halina. *Story for a Friend*. Tłum. Maya Peretz. Bloomington: AuthorHouse, 2006.
- Reszczyńska-Essigman, Hanna. *Whims of Fate: History of a Polish Family in the Twentieth Century*. Tłum. Władysław Essigman. Wiersze tłum. Noel Clark. Knebworth: Able Publishing, 2002.
- Różewicz, Tadeusz. *New Poems*. Tłum. Bill Johnston. New York: Archipelago Books, 2007.

- Różewicz, Tadeusz. *Reading the Apocalypse in Bed: Selected Plays and Short Pieces*. Tłum. Adam Czerniawski, Barbara Plebanek i Tony Howard. London: Marion Boyars, 1999.
- Różewicz, Tadeusz. *Recycling*. Tłum. Tony Howard i Barbara Plebanek. Todmorden: Arc Publications, 2001.
- Różewicz, Tadeusz. *They Came to See a Poet*. Tłum. Adam Czerniawski. London: Anvil Press Poetry, 2004.
- Różycki, Tomasz. *The Forgotten Keys*. Tłum. Mira Rosenthal. Brookline: Zephyr Press, 2007.
- Rutha, Bogdan. *The Rat Palace*. Tłum. Perry Dantes-Nowakowski. Greensboro: Tudor, 1999.
- Sapkowski, Andrzej. *Blood of Elves*. Tłum. Danusia Stok. London: Gollancz, 2008; 2009.
- Sapkowski, Andrzej. *The Last Wish*. Tłum. Danusia Stok. London: Gollancz, 2007; 2008.
- Schulz, Bruno. *New Documents and Interpretations*. Red. Czesław Z. Prokopczyk. New York: Peter Lang Publishing, 1999.
- Schulz, Bruno. *The Street of Crocodiles and Other Stories*. Tłum. Celina Wieniewska. New York/London: Penguin Books, 2008.
- Segal, Włodzimierz. *Podnóża gwiazd: wybór*. Tłum. Magda Czajkowska. London: Oficyna Poetów i Malarzy, 2002.
- Selected Masterpieces of Polish Poetry*. Tłum. Jarek Zawadzki. Charleston: BookSurge, 2007.
- Sienkiewicz, Henryk. *On the Field of Glory*. Tłum. Mirosław Lipiński. New York: Hippocrene Books, 1999; 2000.
- Sienkiewicz, Henryk. *Quo Vadis*. Tłum. Jeremiah Curtin. New York: Barnes and Noble Books, 2004.
- Sienkiewicz, Henryk. *Quo Vadis*. Tłum. W. S. Kuniczak. New York: Hippocrene Books, 2000; 2002; 2006.
- Sienkiewicz, Henryk. *Quo Vadis?* Tłum. nieznanym. Mem Martins: Europa-América, 2001.
- Sienkiewicz, Henryk. *Quo Vadis?: A Story of Faith in the Last Days of the Roman Empire*. Tłum. Joe L. Wheeler. Wheaton: Tyndale House, 2000.
- Sienkiewicz, Henryk. *The Knights of the Cross*. Tłum. Jeremiah Curtin. Ottawa: eBooksLib, 2004.
- Sienkiewicz, Henryk. *The Teutonic Knights*. Tłum. Bernard W. A. Massey. Nowa red. Mirosław Lipiński. New York: Hippocrene Books, 2000.
- Sienkiewicz, Henryk. *Whirlpools*. Tłum. Max A. Drezmal. Amsterdam: Fredonia Books, 2004.
- Six Polish Poets*. Red. Jacek Dehnel. Tłum. Ewa Chruściel et al. Todmorden: Arc Publications, 2009.
- Słowacki, Juliusz. *Poland's Angry Romantic: Two Poems and a Play by Juliusz Słowacki*. Red. i tłum. Peter Cochran, Bill Johnston, Mirosława Modrzewska, Catherine O'Neil. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009.

- Sommer, Piotr. *Continued*. Tłum. Halina Janod et al. Highgreen: Bloodaxe Books, 2005.
- Stanisławska-Birnberg, Margo. *10 róż. 10 roses*. Tłum. M. Stanisławska-Birnberg. Hawksburn: Butterfly Press, 1999.
- Staniszewski, Andrzej. *In my Amphitheatre: Multimedia Poem*. Tłum. nieznany. Kraków: Asta, 1999.
- Stasiuk, Andrzej. *Fado*. Tłum. Bill Johnston. Champaign: Dalkey Archive Press; London: Turnaround, 2009.
- Stasiuk, Andrzej. *Nine*. Tłum. Bill Johnston. New York: Harcourt Brace, 2007; New York: Atlas & Co.; London: Vintage, 2008.
- Stasiuk, Andrzej. *Tales of Galicia*. Tłum. Margarita Nafpaktitis. Prague: Twisted Spoon Press, 2003.
- Stasiuk, Andrzej. *White Raven*. Tłum. Wiesiek Powoga. London: Serpent's Tail, 2000; Minneapolis: Consortium Book Sales, 2001.
- Suchcicka, Katarzyna. *Selected Poems*. Tłum. Katarzyna Suchcicka i Regina Grol. Stockholm: Polish Institute, 2002.
- Świrszczyńska, Anna. *Mówię do swego ciała*. Tłum. Czesław Miłosz i Leonard Nathan. Kraków: Colonel Press, 2002.
- Szewc, Piotr. *Annihilation*. Tłum. Ewa Hryniewicz-Yarbrough. Normal: Dalkey Archive Press; London: Turnaround 1999.
- Szmagłewska, Seweryna. *Smoke over Birkenau*. Tłum. Jadwiga Rynas. Oświęcim: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau; Warszawa: Książka i Wiedza, 2001.
- Szpilman, Władysław. *The Pianist: The Extraordinary Story of One Man's Survival in Warsaw, 1939–45*. Tłum. Anthea Bell. York: Picador; London: Gollancz, 1999; Bath: Chivers Press; Thorndike: Thorndike Press; Toronto: McArthur and Co., 2000; London: Orion, 2002; London: Phoenix, 2003; London: Orion, 2005.
- Szuber, Janusz. *They Carry a Promise: Selected Poems*. Tłum. Ewa Hryniewicz-Yarbrough. New York: Alfred A. Knopf, 2009.
- Szyborska, Wisława. *Miracle Fair: Selected Poems*. Tłum. Joanna Trzeciak. New York/London: W.W. Norton, 2001.
- Szyborska, Wisława. *Monologue of a Dog*. Tłum. Clare Cavanagh and Stanisław Barańczak. Orlando: Harcourt, 2005.
- Szyborska, Wisława. *Nonrequired Reading: Prose Pieces*. Tłum. Clare Cavanagh. New York: Harcourt, 2002.
- Szyborska, Wisława. *Poems New and Collected 1957–1997*. Tłum. Stanisław Barańczak and Clare Cavanagh. London: Faber and Faber, 1999.
- Taborska, Agnieszka. *The Dreaming Life of Leonora de la Cruz*. Tłum. Danusia Stok. New York: Midmarch Arts Press, 2007.
- Tepa, Jerzy W. *Fräulein Doktor*. Tłum. Barbara Tepa Lupack. New York: PIASA Books, 2005; 2009.
- The Auschwitz Poems*. Red. Adam A. Zych. Oświęcim: Auschwitz-Birkenau State Museum, 1999.
- The Last Eyewitnesses: Children of the Holocaust Speak*. Vol. 2. Red. Jakob Guttenbaum i Agnieszka Latała. Tłum. Julian Bussgang, Fay Bussgang i Simon Cegielski. Evanston: Northwestern University Press, 2005.

- The Mrozek Reader*. Red. Daniel Gerould. New York: Grove Press, 2003.
- Tkaczyszyn-Dycki, Eugeniusz. *Peregrinary*. Tłum. Bill Johnston. Brookline: Zephyr Press, 2008.
- Tochman, Wojciech. *Like Eating a Stone*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London: Portobello, 2008.
- Tokarczuk, Olga. *House of Day, House of Night*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. London: Granta Books, 2002.
- Tokarczuk, Olga. *House of Day, House of Night*. Tłum. Antonia Lloyd-Jones. Evanston: Northwestern University Press; London: Turnaround, 2003.
- Treasury of Polish Love Poems. Volume 2: In Polish and English*. Red. i tłum. Mirosław Lipiński. New York: Hippocrene Books, 2003.
- Tryzna, Tomek. *Miss Nobody*. Tłum. Joanna Trzeciak. New York: Doubleday, 1999.
- Tulli, Magdalena. *Dreams and Stones*. Tłum. Bill Johnston. New York: Archipelago Books, 2004.
- Tulli, Magdalena. *Flaw*. Tłum. Bill Johnston. New York: Archipelago Books, 2007.
- Tulli, Magdalena. *Moving Parts*. Tłum. Bill Johnston. New York: Archipelago Books, 2005.
- Twardowski, Jan. *Serious Angel: A Selection of Poems*. Tłum. Sarah Lawson and Małgorzata Koraszewska. Dublin: Dedalus; Chester Springs: Dufour Editions, 2003.
- Twardowski, Jan. *When You Say*. Tłum. Stanisław Barańczak. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2000.
- Visegrad Drama I: Weddings*. Red. Halina Waszkiel. Tłum. Floryan Sobieniowski, E.G. Hesketh Pearson i Magdalena Bibrich. Bratislava: The Theatre Institute, 2002.
- Visegrad Drama II: Escape*. Red. Halina Waszkiel. Tłum. Artur Zapałowski i Jadwiga Jakubowska-Opalińska. Budapest: Hungarian Theatre Museum and Institute, 2004.
- Vogler, Henryk. *Lessons in Fear*. Tłum. Jacek Jackowski. London: Vallentine Mitchell, 2002.
- „Warsaw Concerto:” *Powstanie Warszawskie w poezji*. Po polsku, angielsku i francusku. Red. Andrzej Krzysztof Kunert. Tłum. nieznanym. Warszawa: Muzeum Powstania Warszawskiego, 2004.
- Warsitz, Lutz. *The First Jet Pilot: The Story of German Test Pilot Erich Warsitz*. Tłum. Geoffrey Brooks. Barnsley: Pen & Sword Aviation, 2008.
- Wat, Aleksander. *My Century*. Tłum. Richard Lourie. New York: New York Review Books, 2003.
- Wiedemann, Adam. *Doppelgänger*. Tłum. Vivienne Plumb. Paekakariki: Earl of Seacliff Art Workshop, 2006.
- Wilk, Mariusz. *The Journals of a White Sea Wolf*. Tłum. Danusia Stok. London: Harvill Press, 2003.
- Winecka, Krystyna. *The Girl in the Check Coat: Survival in Nazi-occupied Poland and a New Life in Australia*. Tłum. Chris Samplawski. London: Vallentine Mitchell, 2007.
- Wirtemberska, Maria Anna. *Malvina or the Heart's Intuition*. Tłum. Ursula Phillips. London: Polska Fundacja Kulturalna, 2001.

- Wiśniewski, Janusz. *Loneliness on the Net*. Tłum. Philip Stoeckle. Warszawa: Prószyński i S-ka, 2007.
- Wiszniewicz, Joanna. *And Yet I Still Have Dreams: A Story of a Certain Loneliness*. Tłum. Regina Grol. Evanston: Northwestern University Press, 2004.
- Witkiewicz, Stanisław Ignacy. *Maciej Korbowa and Bellatrix*. Tłum. Daniel Gerould. Ashby-de-la-Zouch: InkerMen, 2009.
- Witkiewicz, Stanisław Ignacy. *Mr Price, or, Tropical Madness; and, Metaphysics of a Two-headed Calf*. Red. i tłum. Daniel Gerould. London/New York: Routledge, 2002.
- Witkiewicz, Stanisław Ignacy. *Seven Plays*. Tłum. Daniel Gerould. New York: Martin E. Segal Theatre Center Publications, 2004.
- Wittlin, Józef. *Józef Wittlin and Modern Polish and Polish-American Poetry: a Commemorative Anthology*. Tłum. nieznanymi. New York: Polish Cultural Institute, 2001.
- Wojciechowicz, Danuta Halina. *Major Edward Wojciechowicz – Żołnierz 2 Korpusu Polskiego*. Tłum. Teresa Bałuk-Ulewiczowa. Tarnowskie Góry/London: Wydawnictwo Instytutu Tarnogórskiego, 2009.
- Wojtyła, Karol. *Roman Triptych*. Tłum. Jerzy Peterkiewicz. London: Catholic Truth Society; Washington: USCCB, 2003.
- Words to Outlive Us: Eyewitness Accounts from the Warsaw Ghetto*. Red. Michał Grynberg. Tłum. Philip Boehm. London: Granta, 2004.
- Wróblewski, Grzegorz. *These Extraordinary People*. Tłum. Malcolm Sinclair i Adam Zdrodowski. London: Erbacce-press, 2008.
- Zagajewski, Adam. *A Defense of Ardor*. Tłum. Clare Cavanagh. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2004.
- Zagajewski, Adam. *Another Beauty*. Tłum. Clare Cavanagh. Athens: University of Georgia Press; New York: Farrar, Straus and Giroux, 2000; 2002.
- Zagajewski, Adam. *Eternal Enemies*. Tłum. Clare Cavanagh. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2008; 2009.
- Zagajewski, Adam. *Mysticism for Beginners*. Tłum. Clare Cavanagh. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1999.
- Zagajewski, Adam. *Selected Poems*. Tłum. Clare Cavanagh. London: Faber and Faber, 2004.
- Zagajewski, Adam. *Two Cities*. Tłum. Lillian Vallee. Athens: University of Georgia Press, 2002.
- Zagajewski, Adam. *Without End: New and Selected Poems*. Tłum. Clare Cavanagh, Renata Gorczyńska, Benjamin Ivry i C. K. Williams. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2002; 2003.
- Zanussi, Krzysztof. *In Full Gallop, and Six Other Screenplays*. Tłum. Charles S. Krauszewski. Lehman: Libella Veritatis, 2001.
- Zapolska, Gabriela. *The Morality of Mrs. Dulski: a petty-bourgeois tragic-farce*. Tłum. Teresa Murjas. Bristol: Intellect Books, 2007.
- Zapolska, Gabriela. *Zapolska's Women: Three Plays: Malka Szwarcenkopf, The Man, and Miss Maliczewska*. Tłum. Teresa Murjas. Bristol: Intellect Books, 2009.

- Zawadzka, Halina. *Living in Fear on the Aryan Side*. Tłum. autorka. Bowie: Eagle Editions; Maryland: Heritage Books, 2004.
- Żeromski, Stefan. *The Coming Spring*. Tłum. Bill Johnston. Budapest/London/New York: Central European University Press, 2007.
- Żeromski, Stefan. *The Faithful River*. Tłum. Bill Johnston. Evanston: Northwestern University Press, 1999.
- Ziemian, Józef. *The Cigarette Sellers of Three Crosses Square*. Tłum. Janina David. Portland: Vallentine Mitchell, 2005.
- Ziółkowska-Boehm, Aleksandra. *The Roots Are Polish*. Tłum. Nina Krygier-Michalak. Toronto: Canadian Polish Research Institute, 2000; 2003.
- Żywulska, Krystyna. *I Survived Auschwitz*. Tłum. Krystyna Cenkalska. Warszawa: tChu; Oświęcim: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, 2006.

Bibliografia

- About Dalkey Archive. An Interview with John O'Brien*, Dalkey Archive Press (<http://www.dalkeyarchive.com/>). Dostęp: 24.04.2010.
- Asad T., Dixon J. 1985. *Translating Europe's Others*, w: *Europe and Its Others. Proceedings of the Essex Conference on the Sociology of Literature*, t. 1, red. F. Barker et al. Colchester: University of Essex, s. 170–178.
- Baker M., Saldanha G. (red.) 2009. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, London/New York: Routledge.
- Bowker Reports Traditional U.S. Book Production Flat in 2009*, Bowker LLC (<http://www.bowker.com/>). Dostęp: 20.04.2010.
- De Swaan A. 1993. *The Emergent World Language System. An Introduction*, „International Political Science Review”, s. 219–226.
- Komisja Europejska. 2004. *Publishing Market Watch. Sectoral Report 2. Book Publishing* (http://ec.europa.eu/information_society/media_taskforce/doc/pmw_20050127.pdf). Dostęp: 22.04.2010.
- Even More Books Published in 2009*, The Nielsen Company (<http://www.nielsenbook.co.uk/>). Dostęp: 20.04.2010.
- Even-Zohar I. 1990. *Polysystem Studies*, „Poetics Today” 11/1, s. 7–193.
- Hale T. 2009. *Publishing Strategies*, w: *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, London/New York: Routledge.
- Heilbron J. 1999. *Towards a Sociology of Translation. Book Translations as a Cultural World-System*, „European Journal of Social Theory” 2, s. 429–444.
- Hermans T. 1999. *Translation in Systems. Descriptive and System-oriented Approaches Explained*, Manchester: St. Jerome Publishing.
- Kinzer S. 26.07.2003. *America Yawns at Foreign Fiction*, „The New York Times”.
- Kovač M., Wischenbart R. 2009. *Diversity Report 2009. Cultural Diversity in Translations of Books. Mapping Fiction Authors Across Europe*, Verein für kulturelle transfers (www.wischenbart.com/translation).

- Kuhiwczak P. 2007. *From Dissidents to Bestsellers. Polish Literature in English Translation after the End of the Cold War*, w: *Voice in Translation. Bridging Cultural Divides*, red. G. Anderman, Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd, s. 148–160.
- Kwieciński P. 1998. *Translation Strategies in a Rapidly Transforming Culture. A Central European Perspective*, „Translator” 4/2, s. 183–206.
- Levisalles N. 2004. *The US Market for Translations*, „Publishing Research Quarterly” 20/2, s. 54–59.
- PEN. 2007. *To Be Translated or Not To Be. PEN/IRL Report on the International Situation of Literary Translation*, red. Ester Allen, Barcelona: Institut Ramon Llull.
- Instytut Książki i Biblioteka Analiz. 2009. *The Polish Book Market*.
- Post W. *Publishing Models, Translations, and the Financial Collapse, Three Percent* (<http://www.rochester.edu/College/translation/threepersent/>). Dostęp: 20.04.2010.
- Schulte R. 1990. *Translation and the Publishing World*, „Translation Review” 34–35, s. 1–2.
- Toury G. 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Translation Program, Instytut Książki (<http://www.bookinstitute.pl/>). Dostęp: 24.04.2010.
- Venuti L. 2008. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*, London/New York: Routledge.
- Williams E. *The Translation Gap. Why More Foreign Writers Aren't Published in America*, Publishing Perspectives (<http://publishingperspectives.com/>). Dostęp: 20.04.2010.

Słowa kluczowe: literatura polska w angielskim przekładzie, recepcja literatury polskiej w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych

Polish Literature in English Translation 1999–2009

In the period under consideration 265 Polish titles (poetry, drama, prose fiction, reportage and memoirs) were published in English. Their publishers were mostly academic presses and small independent publishers, often subsidised by the EU or the Polish Book Institute. The analysis of the titles leads to several conclusions. First, the image of Polish literature construed on the basis of the available translations did not reflect the Polish book market. The percentage of translated poetry volumes and memoirs devoted to the Holocaust and World War II was much higher than the percentage of such titles published in Poland. Second, the beginning of the decade concentrated on classics and memoirs, whereas the end on contemporary Polish prose writes. Third, the increased interest in Polish prose among the British publishers was not reflected among their American counterparts. The article is accompanied by a bibliography of English translations of Polish literature published in the years 1999–2009.

Key words: Polish literature in English translation, reception of Polish literature in the United Kingdom and the USA